

Can Duran

Gelida

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Carretera C-243 Km 11,30.
Emplaçament
Alçada: Plaça del Puig
157

Coordenades:

Latitud: 41.436279973306
Longitud: 1.8480876088142
UTM Est (X): 403763
UTM Nord (Y): 4587830

Classificació

Número de fitxa 08091 - 216
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern Contemporani Popular
Segle XV-XXI
Autoria de l'element: Desconeguda
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: BCIL / Immoble / 8362-I
Data aprovació: dv., 05/06/2015 - 12:00
Número inventari Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, 2664
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: 3779104DF0837N0001GE
Fitxes associades:

Descripció

Gran masia històrica del terme de Gelida que consta de planta quadrangular amb planta baixa i dos pisos amb coberta a dues aigües paral·lela al carrer.

Segons l'Inventari de Patrimoni Arquitectònic la distribució interior és la tradicional amb una gran entrada que dona accés a diferents espais més destinats a la gestió agrícola de la finca (poden ser cups, quadres, magatzems, etc.) i una escala que dona al primer pis on una gran sala distribueix l'espai amb la cuina, menjador i algunes habitacions més públiques per l'activitat de la casa. Al segon pis, hi hauria les habitacions més privades de l'habitatge. Encara quedaria un últim nivell més propi de golfes / graner.

La façana principal, orientada al sud, guarda una simetria molt estètica. La planta baixa disposa d'una porta central i dues finestres a banda i banda amb arc de mig punt. El primer pis disposa de tres sortides acabades en angle recte amb balcons individuals de barana de forja. El segon pis hi trobem un balcó central amb barana de forja i dues finestres amb arc de mig punt que mantenen el mateix eix de posició. Sobre les finestres hi trobem dos respiralls ovalats, i al centre destaca un gran rellotge de sol rodó emmarcat amb una mena de guardapols rodó. La façana es remata amb un gran ràfec esgraonat amb maons disposats en dents de serra que com no n'hi ha altre a Gelida.

Adossada als laterals hi trobem alguns cossos de menor envergadura que s'estenen cap a la part posterior de la casa, propis de l'activitat agrícola del mas. L'espai per on passa el carrer, és una placeta que originalment, segurament s'hauria utilitzat com a era de la casa. Ara és l'espai per deixar alguns cotxes, i destaca la presència d'una olivera amb un peu de grans dimensions.

Història

El 2017, Ramon Rovira va publicar l'article "La Comanda Templera de la Joncosa de Gelida" en el programa de la Festa Major 2017, 25 anys després de la publicació inicial de l'estudi sobre un mas de l'orde del Temple a Gelida. L'estudi original de 1992 postulava que la propietat coneguda com la Masó era inicialment una comanda templera situada a l'Alt Penedès, una hipòtesi que posteriorment va ser confirmada per documents analitzats en col·laboració amb el Dr. Joan Fuguet Sans. Aquestes descobertes van tenir un impacte significatiu en la revisió de la tesi doctoral de Fuguet Sans sobre l'arquitectura dels templers a Catalunya.

La Masó, una masia situada a Gelida, va ser reconeguda inicialment com una simple explotació agrícola, però més endavant es va descobrir que posseïa una jurisdicció pròpia. Aquesta particularitat va facilitar el desenvolupament d'una comunitat agrària i la fundació d'un nucli residencial, actualment conegut com el barri del Puig. El document més antic que menciona la donació d'aquest mas als templers data de 1142. Malgrat això, no es disposa de registres detallats fins a la confiscació dels béns dels templers el 1307. Un dels pocs documents d'aquest període que menciona la propietat és un registre de deute de 1247 que vincula el mas amb la comanda de Barcelona.

L'origen del barri del Puig, doncs, el trobem amb la masia de la Masó a la qual també, possiblement, se li podria vincular la capella de Sta. Magdalena. La primera referència documentada de la Masó la identifica

com a part de la comanda templera de la Joncosa. Posteriorment, l'any 1482, la propietat va passar a la família Duran (la Senyora de Gelida Violant, muller de Francesc Bertran, major, establí a en Joan Duran del Puig de Sant Pere la Casa de la Masó), els quals també posseïen la capella de Sta. Magdalena. Segons Rovira, no es disposa de documentació que sigui anterior al segle XVI de la capella, tot i que seria possible una existència anterior que hauria pogut coincidir amb la comanda templera. Segons testimonis orals, davant de la capella es troben tombes d'època medieval.

Així doncs, la concentració inusual de masies d'època medieval s'explicaria per l'existència d'una explotació agrícola templera que va propiciar el desenvolupament d'un nucli comunitari en la baronia. Les evidències d'aquesta teoria són reforçades pels estudis del Dr. Joan Fuguet i Sans sobre l'organització de nuclis agrícoles o militars templers, així com pel fet que les instal·lacions del mas principal posteriorment van servir com a hospital amb una capella dedicada a Santa Magdalena, una advocació típicament templera, tal com hauria passat amb cal Duran del Puig.

Per tant, Rosselló establiria la relació que el mas original de Sant Pere i la capella del Puig com la casa de la Masó (capella templera), malgrat no haver-hi documents que ho confirmin i afegint la presència de construccions més antigues i les lloses sepulcral d'època medieval trobades indicarien aquest origen més antic de la capella. Caldria però, una intervenció arqueològica per verificar l'antiguitat i l'origen exacte de la capella, ja que la documentació existent no permet aprofundir més en la història d'aquest mas templer.

Bibliografia

AAVV (1986). *Inventari del patrimoni arquitectònic de Catalunya*. L'Alt Penedès. Generalitat de Catalunya.

CARAFÍ, Mercè (1998). *L'Abans. Recull gràfic de Gelida, 1890-1965*. Efadós Editorial.

FUGUET, Joan (1995). L'arquitectura dels Templers a Catalunya. En *L'arquitectura dels Templers a Catalunya*. Barcelona. Ed. Rafael Dalmau. (pp. 291-297)

RIUS, Jaume (coord.) (2011). *Gelida. Retrats d'un temps*. Andana Edicions.

ROVIRA, Ramon (1992). "Les arrels medievals del Puig (Gelida)". Programa Festa Major 1993. pp. 85-89.

ROVIRA, Ramon (1992). "Un Mas Templer a Gelida: Fundació d'un Nucli?" 5nes. Jornades d'Estudis Penedesencs. pp. 229-244.

ROVIRA, Ramon (1998). "Alguns cognoms de Gelida". Programa Festa Major 1998. pp. 31-35.

ROVIRA, Ramon (2005). "Aproximacions i precisions sobre els remences a la Baronia de Gelida". Programa Festa Major 2005. pp. 118-120.

ROVIRA, Ramon (2017). "La comanda templera de la joncosa de Gelida". *Programa Festa Major 2017*. pp. 75-76.

Enllaços d'interès:

[Can Duran del Puig - Gelida.org](http://CanDuranDelPuig-Gelida.org)

[Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya](#)

[Programa Festa Major 2017](#)

[Programa Festa Major 2005](#)

